

УДК 330.341

Скрицький Д. П., аспірант

Андарак В. С., аспірант

Грабовський М. І., аспірант

Науковий керівник: Акименко О. Ю., д-р екон. наук, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ: ТРАНСФОРМАЦІЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Ключові слова: цифрова економіка, модель, економічний розвиток, новітні технології, трансформація, облікові системи.

Повномасштабне вторгнення країни терориста в Україну підтвердило вагому роль цифрової трансформації економіки за рахунок якої забезпечується стійкість та гнучкість української держави в умовах війни з пріоритетністю визначеною формуванням єдиного цифрового ринку з ЄС та наближення структури цифрового сектору України до вимог нової реальності в складних умовах сьогодення.

Зміна глобального соціально-технологічного укладу вимагала винаходу нової моделі економічного розвитку, в основу якої покладено використання потенціалу людської особистості, як інтелектуального, так і творчого. І перший крок до принципово нової реальності було зроблено, адже цифровізація економіки стала пріоритетом розвитку більшості країн. Сінгапур, Великобританія, Нова Зеландія, ОАЕ, Естонія, Японія, Ізраїль — країни-лідери з розвитку цифрової економіки, які вже взяли курс на цифровий розвиток у сферах транспорту, освіти, електронних засобів і новітніх технологій. По всьому світові частка традиційної економіки зменшується, а цифрової — збільшується, надаючи величезні переваги для країн та бізнесу. Це засвідчує потужну цифрову та технологічну модернізацію закордонних економік [1, 2].

Перший етап у розвитку цифрової економіки в світі пов'язують з 50-ми роками минулого століття, з подальшим поширення цифрових інновацій у 60-х роках. Другий етап цифровізації (середина 1990 р.) характеризується глобальним поширенням Інтернету та мобільного зв'язку, а виникнення та розповсюдження цифрових валют і технології розподіленого реєстру надає уявлення про третій етап цифровізації (2009 р.). Біткоїни та інші цифрові валюти, які довели вже свою затребуваність і значення, кількісно збільшуються на світовому фінансовому ринку, унаслідок чого утворюється новий валютний компонент світової фінансової архітектури, відповідний вимогам часу.

Розбудову цифрової економіки в Україні було розпочато затвердженням у 2018 році Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України [3, 4]; на 20-му саміті “Україна - ЄС” (9.07.2018 р.) учасники привітали незмінну готовність України надалі наближувати своє законодавство до законодавства ЄС в галузі цифрового ринку [5]. Січень 2019 р. ознаменовано розглядом на засіданні Координаційної ради «З питань розвитку цифрової економіки та суспільства України» актуальних питань, серед яких: Концепція та структура проекту закону “Про цифрову економіку України”; Цифрова інфраструктура (Широкосмуговий доступ до Інтернету); Концепція розвитку безготівкових розрахунків в Україні (Програма “Cashless Economy”); Цифровий розвиток регіонів (Програми “Smart City”); Програма Європейського Союзу – EU4Digital. Тобто, процес адаптації до цифрового інфраструктурного середовища було розпочато.

Аналіз документів щодо створення цифрових просторів в Європі та світі дозволив розробникам проекту “Цифрова адженда України – 2020” сформулювати основні принципи цифровізації України, серед яких: доступність, націленість (цифрове призначення); забезпечення економічного зростання шляхом використання цифрових технологій; свобода друку, інформації (незалежність, різноманітність засобів масової інформації); відкритість та співпраця; стандартизація; безпека та довіра; комплексність та системність [7].

Незважаючи на складність впровадження цифровізації в нашій державі, певні кроки в напрямку розвитку цифрової стратегії та управління цифровою діяльністю через національні компанії є. Вірогідніше за все, існує декілька сценаріїв розвитку цифрової економіки в Укра-

їні, залежність вибору яких обумовлюється як оцінкою критичності, так і необхідністю здійснення кардинальних змін у економічному укладі. Реалізація першого - інерційного (еволюційного) сценарію передбачає інерційне продовження тенденцій минулого, завдяки чому українська економіка залишиться неефективною, триватиме трудова міграція, «відтік мізків», українська продукція не витримає зовнішньої конкуренції. Здійснюваних державою кроків в частині нормативного забезпечення буде недостатньо для зростання ВВП - Україна залишиться на задвірках цивілізації.

В разі реалізації цільового (форсованого) сценарію, ключовою стратегією України має стати фокус на внутрішній ринок, що передбачає: (1) забезпечення верховенства права та усунення інституційних (законодавчих, податкових тощо) бар'єрів, що перешкоджають розвитку цифрової та інноваційної економіки; (2) системне державне стимулювання цифровізації секторів економіки та бізнесу; (3) ініціацію державою масштабних трансформаційних ініціатив та проектів цифровізації. Безумовно, це призведе до подальшого розвитку української економіки та її структурованих змін. Поява в структурі економіки частки цифрової економіки (до 65% ВВП) відображає очікуване досягнення у 2030Е номінального ВВП України у розмірі 1 трлн дол. США.

Беззаперечно, цифрова епоха впливає на умови ведення бізнесу, обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємствами, вимог до використання інформаційних технологій. Серед іншого до них віднесено: системи управління маркетингом, продажами і сервісом; телефонії і messenger; системи документообігу і управління персоналом; облікові системи тощо.

Цей процес триває і далі. Так, відкрито фінансування відновлення цифрової інфраструктури України з боку ЄС (європейська програма фінансування CEF «Підключення магістралі для цифрових глобальних шлюзів» від 12.10.2022 р.); відкриття можливості участі українських суб'єктів господарювання в конкурсах Програми Європейського Союзу «Цифрова Європа» до 2027 року; упровадження в Україні Фондом «Східна Європа» та Фондом «Innovabridge» Програми «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади»; підтримка економіки України шляхом придбання військових облігацій у застосунку «Дія»; тестування програми доступного кредитування «Оселя»; наближення положень національного законодавства до європейських вимог у сферах електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг та інші.

Список використаних джерел: 1. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти. URL : https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_digitalization.pdf. 2. Akymenko O., Petrovska A., Zholobetska M., Skrytskyi D. Digital development of the economy and its role in improving the competitiveness of Ukraine. *International Journal of Advanced Science and Technology*. 2020. Vol. 29. No. 8s. Pp. 2290–2296. (Science and Engineering Research Support Society, Australia). URL: <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid.=2-s2.0>. 3. Про концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки: Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 67 від 17 січня 2018 року. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>. 4. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. URL: <https://strategy.uifuture.org>. 5. Проблеми та перспективи гармонізації цифрового ринку України з ринками ЄС та країн СхП: аналітичний звіт. URL: <https://cid.center/wp-content/uploads>. 6. Цифрові компетенції як умова формування якості людського капіталу: аналіт. зап. / [В. С. Куйбіда, О. М. Петрос, Л. І. Федулова, Г. О. Андрощук]. Київ: НАДУ, 2019. 28 с. 7. «Цифрова адженда України – 2020. Проект («Цифровий порядок денний – 2020)». ГС «ХАЙ-ТЕК ОФІС УКРАЇНА», 2016. URL: <https://ucco.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>. 8. «Про інформацію» від 02.10.1992 р. № 2657-XII із змінами, внесеними згідно із Законами № 2756-VI від 02.12.2010 р. ВВР, 2011, № 23. Ст. 160. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>. 9. Положення про Міністерство цифрової трансформції України, постанова Кабінету Міністрів України від 18.09.2019 р. № 856. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>. 10. Цифрова економіка : підручник / Т. І. Олешко, Н. В. Касьянова, С. Ф. Смерічевський та ін. – К. : НАУ, 2022. – 200 с. 11. Огляд цифрової трансформації економіки України в умовах війни. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-tyyfrovoyi-transformatsiyi-ekonomiky-ukrayiny-v-umovakh-viyny>.